

DE HAAGSE TIJDEN

LOOSDUINENSPECIAL

Loosduinen, honderd jaar bij Den Haag

Pag. 3

Het hart van Loosduinen

Pag. 6-7

STEUNZOLEN

met podoscan en gipsmodel

€ 135,00 All inclusive

Aangesloten bij stichting L.O.O.P.

JOHAN WASSENAAR

Prins Hendrikstraat 132-134

Den Haag

070 - 363 75 19

Johanwassenaar.nl

De Haagse krant van alle tijden

Karakter en trots van Loosduinen

Loosduinen was tot een eeuw geleden een tuindersdorp. Door de expansiedrift van Den Haag verloor het gaandeweg haar zelfstandigheid. Rond 1900 reikte het Loosduinse grondgebied tot aan de Lijnbaan. Maar Den Haag had dringend ruimte nodig om uit te breiden. Geleidelijk werd de grens van Loosduinen teruggedrongen. In 1903 werd het deel van het grondgebied wat nu tussen de Beeklaan en Kamperfoeliestraat ligt ingenomen. Maar Den Haag wilde al snel meer. In 1910 werd er weer onderhandeld. De bewoners van Loosduinen, met name de tuinders, vochten om behoud van hun kostbare grond. Echter zonder succes. Het Loosduinse gemeentebestuur had niet de middelen om de strijd aan te gaan en ging in 1923, onder leiding van Burgermeester Hovy, akkoord met een totale annexatie.

Wel met de voorwaarden dat het gemeenteloket en trouwlocatie bleven bestaan en dat er een nieuw rioleringsstelsel werd aangelegd. Ook werden er afspraken gemaakt dat het tuinbouwgebied zoveel mogelijk intact zou blijven. Een plan waar achteraf gezien weinig van terecht is gekomen, want op grond waar eerst kassen stonden en tomaten en komkommers groeiden, werden als snel nieuwe wijken gebouwd.

In 1967 werd besloten om ruim twintig straatnamen die bij de Loosduinse vertrouwden waren te veranderen in muziekstraten. Reden was dat sinds de annexatie een aantal straten in Den Haag en Loosduinen dezelfde naam hadden en dat zorgde voor verwarring. Althans, dat was na 44 jaar de mening van het Haags gemeentebestuur, want door de toevoeging van de letters L of LSD kwam de post vrijwel altijd aan op het juiste adres. Ondanks

het protest van de Loosduinse werd de maatregel doorgedrukt. Bewoners van de Verspronckstraat, ook een straat in de Schilderswijk, kwamen echter in opstand. De naam zou veranderd worden in Fanfarestraat. Ongepast vonden de bewoners. Want een Fanfarestraat als toegangsweg naar Crematorium Ockenburg, dat kon echt niet. De bewoners kregen gelijk. Verspronckstraat werd omgedoopt in de Nocturnestraat.

Loosduinen verloor hiermee weer een stukje identiteit. Maar iedereen die het voormalige tuindersdorp binnentreedt, zal snel merken dat dit niet zomaar een wijk is. Het is een dorp in een dorp. Loosduinen heeft haar karakter en trots voor een groot deel weten te behouden. Met name de oudere bewoner voelt zich geen Hagenees of Hagenaar, maar Loosduiner. De bijnaam 'peenbuiker' is vermoedelijk ontstaan in een tijd dat er veel

De uit 1721 stammende molen de Korenaer. Achter de witte molenaarswoning bevindt zich in de oude korenschuur het Loosduins Museum

penen werden verbouwd. De oogst werd in slootjes gewassen door tuinders die aan de kant op hun buik lagen. Al gaat ook het verhaal dat er in het dorp zoveel peen werd gegeten dat de buik er vol van was. Loosduinen heeft ook een eigen vlag die gebaseerd is op het oude gemeentewapen: drie duinen van goud tegen een blauwe achtergrond. Overigens is de naam Loosduinen afgeleid van de uitdrukking 'loze duinen'. Het dorp lag in de duinen. Maar door natuurlijke aanwas kwam het gebied landinwaarts te liggen. De duinen verloren daardoor hun beschermende functie en werden loos.

Loosduinen is het bezoeken meer dan waard. Het gezellige en gevarieerde winkelcentrum

waar het hele jaar door allerlei festiviteiten worden georganiseerd, heeft als middelpunt het Loosduinse Hoofdplein waar iedere woensdag marktkooplieden hun producten aanbieden. Een zijstraatje van het plein en twee scholen in

Gerrit Keizer, beter bekend als de Kleine Keizer uit Loosduinen. Foto uit 1920, collectie HGA

Loosduinen zijn vernoemd naar Gerrit Keizer, beter bekend als de Kleine Keizer, die slechts 98 centimeter lang was en tussen 1906 en 1946 in Loosduinen woonde. Gerrit werd op 4 maart 1874 geboren in het Friese dorpje Het Bildt. Als kleinste man van Nederland werd hij al vanaf zijn zesde op kermissen tentoongesteld als een zeldzaam natuurwonder. Gerrit werd met zijn succesvolle optredens in onder andere New York, Parijs en Londen wereldberoemd maar kreeg gaandeweg genoeg van het rondtrekkende en harde bestaan.

Jan Kaffa
jankaffa@hotmail.com

Vervolg op pagina 2

van der VLUCHT GLASHANDEL v.o.f.

Loosduinsekade 175
2571 BW 's-Gravenhage
Tel: 070-3603927
info@vd-vlucht.nl
www.glashandel-vandervlucht.nl

KÖHLER Autoverhuur

Voor het huren van:

- Personenbussen
- Personenauto's
- Bestelauto's

070-380 90 94 www.kohler.nl

Samen aan alles gedacht!

UITVAARTVERZORGING
J. Henning

070 345 48 10
Dag en nacht bereikbaar
Bautersemstraat 1, Den Haag
www.henning-uitvaart.nl

BRIEVENBUS

De gratis rubriek 'Brievenbus' is een zeer populaire!
Hulp nodig of wilt u een reactie plaatsen?
Mail naar redactie@dehaagsetijden.nl

Vrienden van Den Haag 50 jaar!

Al 50 jaar zetten de Vrienden van Den Haag zich in voor het behoud en de bescherming van de leefbaarheid in onze stad met behoud van haar specifieke kenmerken. Aanleiding voor de oprichting in 1973 was de sloopwoede die in de stad heerste. Het Kurhaus kon ternauwernood worden gered. De Vrienden van Den Haag werd opgericht onder bezielen de aanvoering van Hermance Schaepman. Een zeer Haags gezelschap, maar met ideeën die men eerder bij Provo en krakers tegenkwam: Amsterdam had de Nieuwmarktrelen, Den Haag had Hermance. De Vrienden waren hun tijd ver vooruit: vergroening van het Prins Bernhardviaduct, opheffing van eenrichtingsverkeer voor fietsers, tegen sloop van sfeervolle gebouwen en tegen een parkeergarage onder de

Ton van Steenberghe

Tineke van den Berg, Terras bij de Grote Kerk, Den Haag, houtsnede

Hofvijver. Als eersten in de stad pleitten zij voor de komst van een cultuurcentrum in de kaalgeslagen binnenstad. Zij promootten het ontwerp van Richard Meier voor het nieuwe Stadhuis. We zijn niet tegen nieuwbouw, maar daarbij moeten passende architectuur, voorzieningen voor bewoners, groen en inspraak voorop staan. De Vrienden vier hun lustrum met een tentoonstelling in de net zo Haagse galerie Kunstzaal van Heijningen die een aantal kunstenaars gevraagd heeft

Gineke Zikken, Regeringsgebouwen, olieverf, 90x80 cm

hun vriendschap voor Den Haag te tonen in een tentoonstelling *Haagse Stadsgezichten* met o.a. Haagse kunstenaars als Frans de Leef, Loek Bos, Ton van Steenberghe, Hans Versfelt, Alex Verduijn de Boer, Gineke Zikken en John Sillevs. Dit zal zijn aan het Noordeinde 152; 30 april t/m 28 mei 2023.

Rupert van Heijningen
info@vheijningen.nl

De winter van '63

Mooi verhaal van Ton van Rijswijk in De Haagse Tijden van 7 maart en vast heel herkenbaar voor VEEL mensen die in hetzelfde schuitje zaten! Als je dit tegenwoordig vertelt, snapt niemand dat meer behalve de zwaar gereformeerden hier in Zeeland. Toevallig stond in een stuk van mij over beeldhouwer Joop van Lunteren in De Haagse Tijden een vergelijkbaar verhaal. Wij waren wel iets ouder (21 jaar) en hadden nog een lange studie af te maken, woonden op onszelf maar je moest toen tot je dertigste toestemming hebben van je ouders. Mijn al op leeftijd zijnde ouders reageerden verrukt, ze waren verschrikkelijk blij dat ze opa en oma werden en vertelden het aan iedereen. Mijn man die het

zijn ouders ging vertellen kreeg de kous op zijn kop van zijn moderne jonge ouders: het was een geheim. Niemand was kerks maar toch! Daarna werd mijn man bij mij thuis verwelkomd met: Hoera, daar is de zondaar! Er werd ook snel getrouwd natuurlijk, anders kreeg je toen het halve maatschappelijk werk achter je aan. Dit was in 1965 dus ietsje later. Degenen die niet 'moesten' trouwen hadden gewoon geluk, verklaarden de meesten later!

Joan Verheij

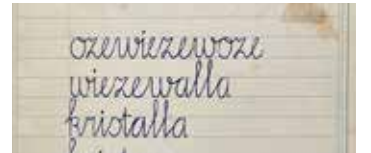
Boekjes en legpuzzels

Hartelijk dank voor het artikel *Boekjes en legpuzzels* van Joan Verheij in de krant van 7 maart. Ik ben 80 jaar en mijn vader was bevriend met een agent in verzekeringen in Leiden. Via hem kreeg ik zo wel eens iets. Van de afgebeelde items herkende ik er twee. De schuifpuzzel heb ik meteen tevoorschijn gehaald! Ik heb er veel mee gespeeld en ik denk dat ik er ook van geleerd heb. Ik speelde veel spelletjes tegen mezelf. Mijn broer en twee zussen waren flink ouder en van huis weg voor school, dienstplicht, werk of clubs. Ook het boekje *Ozewiezewoze* heb ik nog. Dat bewaar ik bij al mijn

zangspullen. Het kinderkompas komt me bekend voor, maar als ik dat ooit had dan heb ik het nu niet meer. Weet u wellicht dat er ook een bouwplaat was van het gebouw van deze Nederlandse Verzekeringsmaatschappij? Langs dezelfde weg als de schuifpuzzel, die overigens in een blauw kartonnen doosje zit, was dat in mijn bezit gekomen. Ik kan me levendig herinneren dat ik die in elkaar heb gezet. Vooral de bijzondere daglichtten vond ik interessant en de soort torentjes met klokken op de hoeken. Het geheel heeft jarenlang op een boekenkast op onze overloop op de slaapetage gestaan. Nogmaals hartelijk dank voor dit leuke artikel.

Wilhelmina Düren-Hees

Vervolg voorpagina

Karakter en trots van Loosduinen

In 1906 vestigde hij zich in Loosduinen en begon een sigarenhandel. Veertig jaar later keerde de Kleine Keizer terug naar zijn geboorteplaats, waar hij op 22 december 1946 overleed.

Het mooiste stukje van Loosduinen is te vinden aan de Margaretha van Hennebergweg - Willem III straat. Op de voorpaginafoto, die eind maart genomen is, zien we de uit 1721

stammende molen de Korenaer. Daarnaast, achter de witte molenaarswoning bevindt zich in de oude korenschuur het Loosduins Museum. In het midden wappert de Loosduinse vlag. Daarachter staat het oudste stenen monument van Den Haag. De Abdijkerk werd gebouwd tussen 1238 en 1250 en maakte deel uit van een klooster. In de middeleeuwen kreeg het bekendheid door een wonderlijke gebeurtenis. Op Goede

Vrijdag 26 maart 1276 baarde de 51-jarige gravin Margaretha van Henneberg 365 jongens en meisjes. Maar van een blijde gebeurtenis was geen sprake. Kort na de geboorte en doopplechtigheden in de kerk stierven Margaretha en haar kinderen. De gravin werd hiermee gestraft nadat ze een bedelares en haar tweeling had weggejaagd met het verwijt dat de kinderen niet van dezelfde vader konden zijn. In die tijd werd het krijgen van

Abdijkerk

meerlingen gezien als een teken van ontrouw. De arme moeder vervloekte haar en riep dat Margaretha net zo veel kinderen

zou krijgen als er dagen in het jaar zijn. Tot diep in de achttiende eeuw werd de Abdijkerk bezocht door onvruchtbare pelgrims die hoopten dat ze na het wassen van de handen in de doopvont toch een kind zouden krijgen. Het klooster werd in de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) geplunderd en verwoest door de geuzen en Spanjaarden. Van de katholieke abdijkerk die na de reformatie over zou gaan in protestantse handen, bleven alleen de muren en de toren staan.

Jan Kaffa

jankaffa@hotmail.com

Uitgeverij De Haagse Tijden
Laan van Meerdervoort 174
2517 BH Den Haag

Ook te volgen via Facebook, Instagram, Twitter en LinkedIn.

Uitgave:

Uw krant is elke twee weken in een oplage van tenminste 65.000 exemplaren gratis af te halen op circa 360 distributiepunten in Den Haag, Zoetermeer, Westland, Delft, Midden-Delfland, Leidschendam-Voorburg, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp en Wassenaar.

Redactie:

De artikelen, verhalen en foto's in onze krant worden aangeleverd door onze lezers. De ingezonden artikelen zullen ook gebruikt worden op de website en onze sociale media kanalen.

Hergebruik van de artikelen en foto's is aan de uitgever. Voor de vaste columnisten geldt een andere regeling. U kunt uw verhaal insturen naar: redactie@dehaagsetijden.nl

Abonnementen

Voor € 75,00 per jaar kunt u de krant in Nederland thuis ontvangen per post. Buiten Nederland ontvangt u de krant voor € 95,00 per jaar. Een abonnement vraagt u aan via www.dehaagsetijden.nl/ abonnement of via de klantenservice. Alle uitgaves van De Haagse Tijden kunt u terug vinden op de website www.dehaagsetijden.nl/archief

Adverteren

Wilt u ook adverteren in De Haagse Tijden? Vraag naar de mogelijkheden bij Daphne Brückel en bel 070-3607676 of mail naar info@dehaagsetijden.nl

Hoofdredacteur

Sanne Groeneboer
redactie@dehaagsetijden.nl

Vaste auteurs

John Vroom
Marcello & Els
Milja de Zwart
Robert Mindé

Fotografie

De Haagse Tijden heeft de moeite genomen om de rechtmatige eigenaar van de gepubliceerde foto's te vinden. Als u meent de publicatierechten te hebben, kunt u contact opnemen met de uitgever.

Vormgeving

Brückel Reclame BV

Lezersservice

De lezersservice is te bereiken van maandag t/m vrijdag van 10 - 12 uur op: 070 - 345 76 97

Loosduinen, honderd jaar bij Den Haag

Wat een geluk dat we de ambtsketting van burgemeester Hovy hebben verworven als Loosduins museum. Niet alleen leuk voor ons dorpsmuseum om te tonen, maar we hebben deze ketting ook daadwerkelijk kunnen gebruiken. Na 99 jaar werd de ketting geschonken aan het museum en konden we deze weer om het hoofd van Hovy hangen, waar de ketting behoorde.

Zoals u mogelijk weet, is het 100 jaar geleden dat ons dorp Loosduinen haar zelfstandigheid verloor. Dit gebeurde in 1923 op 1 juli. Voor sommigen van de 'dorpsbewoners' nog steeds een groot verlies, maar ja met een krappe meerderheid is er toch voor gekozen om een aansluiting te zoeken bij Den Haag. De bruidsschat was zo verleidelijk; dat kon niet geweigerd worden door een financieel armlastig dorp.

De ambtsketting

Terug naar de burgemeestersketting van Hovy. Er is een nieuwe tentoonstelling ingericht in het Loosduins museum en we hadden besloten om dit feestelijk te openen. Hiervoor was de burgemeester van Den Haag gevraagd en hij accepteerde deze uitnodiging. Wat een grote verrassing was het voor de burgemeester dat hij halverwege de brug gestopt werd door Pjer Wijsman, de voorzitter van het museum en een luidruchtige, opstandige groep Loosduiners. Burgemeester Hovy kon niet aanwezig zijn en had aan de voorzitter gevraagd om de officiële handeling te verrichten. Burgemeester Van Zanen moest zijn 'Haagse ketting' afgeven en met de ketting van Hovy om zijn nek, werd de Haagse burgemeester 'Patijn' omgetoverd tot de dorpsburgemeester van Loosduinen, nummer 9 in de rij

der Loosduinse burgemeesters. (Een uitleg is nodig: burgemeester Patijn was in 1923 de Haagse burgemeester en Loosduinen als zelfstandig dorp heeft acht burgemeesters gekend). Door het onthullen van een bordje met de naam 'gemeente Loosduinen' kreeg de dorpsburgemeester van de meute vrije toegang tot het museum.

Aangekomen bij het museum werd de dorpsburgemeester feestelijk onthaald. Eenmaal binnen, het was gezellig druk, werd de Loosduinse burgemeester toegesproken en werd hem gevraagd om de ambtsketting af te doen en om te hangen bij Hovy. Zijn buste staat in de vitrine en de ambtsketting is nu voor iedereen te bewonderen. Snel werd de Haagse ambtsketten omgehangen. De laatste Loosduinse burgemeester is niet meer en de

De burgemeester onthult bordje 'Gemeente Loosduinen' met voorzitter en publiek. Foto: Frits van Gaans

Haagse burgemeester dhr. van Zanen kwam, zag en overwon; geaccepteerd door de bewoners van Loosduinen.

Uit zijn toespraak bleek hoe trots de burgemeester is op de Loosduiners, met een eigen geschiedenis en een samenhang die te prijzen is. Hij brengt graag een bezoek aan dit stadsdeel, zeker als er ook nog iets te vieren is. Hij eindigde zijn toespraak met het aanbieden van een cadeau. Een officiële bevestiging van het

opnemen van het Loosduinse wapen in het boek der heraldiek. Een bestaansrecht dat we nog steeds hoog in het vaandel hebben staan!

Als dank voor zijn aanwezigheid en na opening van de tentoonstelling, had de voorzitter een kleinood voor de burgemeester. Een penning, die speciaal gemaakt is voor 100 jaar horend bij Den Haag. Op de penning staat 'Loosduinen 100 jaar inlijving'. Zo kun je het ook noemen!

Kastenwand op maat

Aan uw ruimte en interieurwensen aan te passen

www.huboloosduinen.nl

HUBO George van Dijk
Arnold Spoelplein 98-99
Tel: 070 - 39 73 311

KAPSALON Amer

www.kapsalonamer.nl

U bent van harte welkom met of zonder afspraak!

ACTIE

Alleen in April en Mei:

65+ Knippen	€ 17,50
Baardscheren	€ 10,00
Knippen baardscheren en oren en neus waxen	€ 35,00
Kinderen t/m 12 jaar	€ 16,00

Rima Beauty

(zelfde locatie)
06-30908656

Gezichtsbehandelingen vanaf € 35,-

Collageen draden tegen rimpels vanaf € 85,- per 4 draden

Wimpers, liften € 40,- en kleuren € 10,-

Make-up vanaf € 20,-

Haar opsteken vanaf € 25,-

Laser ontharen (koud) vanaf € 15,-

070 4449778 • Loosduinse Hoofdstraat 102, Den Haag

MAX25

FASHION TOT €25,-

NOOIT DUURDER DAN €25,-

MAX25 LOOSDUINEN
Loosduinse Hoofdstraat 581

LEUKER DAN H&M

GOEDKOPER DAN ZARA

Ook te vinden in:
Fahrenheitstraat
Naaldwijk
Ypenburg
Zoetermeer

Shop ook online via www.max25.nl

AUTO HOUTWIJK

sterk in elk merk

45 KM

De stilste brommobiel E-Aixam

100% elektrisch

Maak een proefrit:
070 - 329 70 51

Showroom & verkoop:
Zichtenburglaan 76-82

www.autohoutwijk.nl

De mooiste kasten op maat gemaakt

#WijHelpen

20 JAAR GARANTIE

- Een Droomkast zoals jij hem wilt hebben
- Perfect op maat, altijd passend
- Kies je eigen Style en Kleur
- Bij ons ben jij de Ontwerper
- Meet & Montage Service

Bezoek onze showroom

WWW.HOUTWINKELZAAG.NL | Laan van Meerdervoort 258 | 070-3452700

Meer dan alleen verhuizen...

Vrijblijvende offerte?
BEL: 070 - 306 16 96

Senioren-verhuizing
Volledig verzorgd!

Woning-ontruiming
Huur- en koopwoning

Schilder-en kluswerk
Stofferen en behangen

Spoed-oplevering
Binnen 7 dagen leeg

de beste in VERHUZEN EN ONTRUIMEN
Seniorenhelp Nederland

www.seniorenhelp.com

Behandeling aan huis

Een team van prothesespecialisten

Wij komen **gratis** bij u thuis voor het maken van nieuwe protheses of het corrigeren en repareren van uw huidige protheses. Met onze kennis en vaardigheden kunnen wij u perfect van dienst zijn!

Enrico, Martijn, Jasper en John Jellema

Tel: 070-3555790
info@novodent.nl

Valkenboskade 466
2563 JK Den Haag
(Hoek Laan van Meerdervoort recht t.o. halte tram 3 en 12)

• Voor het maken van nieuwe kunstgebitten
 • Pasvormcorrecties en reparaties
 • **Gratis** behandeling aan huis
 • 75% vergoeding vanuit uw basisverzekering, 25% eigen bijdrage
 • Rechtstreekse vergoeding door uw zorgverzekeraar

www.novodent.nl

BTR REIZEN

www.BTRreizen.nl
055 - 5059500

Geniet van de mooiste vakanties 2023

Autovakanties All Inclusive

Naar gastvrij hotels met een heerlijke All Inclusive vakantie met 's avonds gratis drankjes.

Busvakanties All Inclusive

Luxe bus excursievakanties met veel extra's naar gastvrij hotels op de mooiste plekjes!

Autovakanties arrangementen

Autovakanties met aantrekkelijke arrangementen voor leuk vermaak tijdens uw vakantie

Fiets- & wandelvakanties

Fietsen & wandelen in de mooie toeristische streken en natuurgebieden, door BTR Reizen geselecteerd

Riviercruises

Riviercruises over Europa's mooiste rivieren, volledig verzorgd, mooie vaarroutes & programma

Kerst- & nieuwsjaarsreizen

Sfeervolle en goed verzorgde autoreizen, busvakanties & riviercruises met kerstprogramma's

De nieuwe reisbrochure is uit met de mooiste vakanties 2023

Voor meer informatie kijk online op:
www.btrreizen.nl/btr-brochure/ of bel 055 5059500

055 - 5059500 - WWW.BTRREIZEN.NL

De mooiste busreizen

Gewoon perfect geregeld.

Boeiend Berlijn	5-daagse busreis	www.dejongintra.nl/efber01	vanaf p.p. € 379
Moezel en Rijn	6-daagse busreis	www.dejongintra.nl/eblof04	vanaf p.p. € 489
Noord-Italië en een vleugje Lago Maggiore	10-daagse busreis	www.dejongintra.nl/ebdom01	vanaf p.p. € 969
Isle of Wight, Devon and Cornwall	10-daagse busrondreis	www.dejongintra.nl/eegb314	vanaf p.p. € 1095
Scotland the Brave	8-daagse busreis	www.dejongintra.nl/ebdry02	vanaf p.p. € 1099
De fantastische Fjorden	10-daagse busrondreis	www.dejongintra.nl/eeno305	vanaf p.p. € 1369

www.dejongintra.nl/busreizen
Bel 0180 - 457 803
of ga naar uw ANVR-Reisbureau

Reissom o.b.v. 2 personen en excl. € 37,50 reserveringskosten, Calamiteitenfonds en SGR-bijdrage.

Volop in Haagse bloei

Als ik terugdenk aan de lente in Den Haag (tenslotte de stad waar ik 75 jaar gewoond heb, zeg maar geboren en getogen) denk ik in de eerste plaats aan de jaarlijkse, hernieuwde kennismaking met het Zuiderpark. Ik woonde er letterlijk en figuurlijk 'om de hoek', op de Zuiderparklaan. Logisch dat je daar als kind, maar ook later met de eerste eigen kinderen, vaak kwam. In de lente stond het park immers in bloei en was het een waar genoegen om even naar de 'eendenvijver' te gaan kijken. Nadat je eerst bij Ot en Sien was geweest om te zien hoe dat erbij stond. Of lag. Ik denk dat Ot en Sien een van de laatst bewaakte kinderspeeltuinen in Den Haag is geweest. Hier was dus nog toezicht op kinderen.

Clingendael, de Japanse Tuin, in de lente. Foto: Harry van Reeken, collectie HGA

Maar belangrijker was dat het Zuiderpark in de lente volop in bloei stond en dat maakte het leven, zelfs voor een kind, extra kleurrijk en vrolijk. Om het Rosarium mooi te vinden moest je weer wat ouder zijn, maar uiteindelijk was ook dat een waar genoegen om te bezoeken. En laten we vooral niet vergeten dat in de lente ook het openluchtzwembad weer openging en dat zwembad was razend populair, ook bij mensen die níet op de Zuiderparklaan woonden. Het Zuiderpark had immers meerdere ingangen; bij het Soestdijkseplein, halverwege de Vreeswijkstraat (ook de meest gebruikte ingang als er in de winter geschaatst kon worden op de daarvoor bestemde opgespoten ijsbanen), halverwege de Loevesteinlaan, tegenover de Aagje Dekenlaan vlakbij het openluchtzwembad, en aan het Veluweplein (vlakbij het vroegere ADO-stadion). Om het Zuiderpark waren (en zijn nog steeds) vrijwel uitsluitend volkswijken gesitueerd, dus je vond er dan ook een verscheidenheid aan burgers.

Het Westbroekpark was in de lente vooral het domein van de Scheveningers en de bewoners van het Statenkwartier. Ook daar was het druk met lentege-nieters vanaf medio maart. Voor het flaneren in de lente werd in

De kinderboerderij in het Zuiderpark. Foto uit 1955, JosPé, collectie HGA

het algemeen het Lange Voorhout benut. Het winkelen op de Denneweg werd dan gecombineerd met het etaleren van de liefde voor de lente. Of voor de nog meer vermogenden: een verblijf in het dure Des Indes met een ochtendwandeling over het 'Veurhout'. Hoe Clingendael in de hiërarchie stond is mij niet bekend: natuurlijk zullen vooral de bewoners van het Benoordenhout daar hun heil hebben gezocht om te ruiken hoe het met de lente stond, maar ik sluit niet uit dat meer Hagenaars (Hagenezen zul je daar wellicht wat minder tegen het lijf lopen) al in de jaren zestig en zeventig de weg wisten te vinden naar die fantastisch mooie Japanse Tuin. Ikzelf maakte eigenlijk pas kennis met de Japanse Tuin toen ik werkte in de bunker van Seys

Inquart in Clingendael (naast het hoofdkwartier van de Landmacht) van waaruit het slechts een korte wandeling vergde naar die prachtige omgeving.

Ach ja, verder wekte de lente altijd wel intense of op z'n minst amoureuze gevoelens op bij een (gemiddelde) jonge Hagenaar. Dus werd er wel eens een wandeling gemaakt naar de eendenvijver in het Zuiderpark. Niet zozeer om de eendjes te voeren, maar om het liefdesleven een extra impuls te geven. Om de een of andere reden gaf het lentegevoel daartoe de nodige stimulans. Verklaren kan ik het niet echt; ik laat dat maar aan biologen over, want die hebben ervoor geleerd. En ik wil de lezer van De Haagse Tijden ook niet vermoeien met de variatie van

mijn amoureuze activiteiten door alle seizoenen heen. Maar dat je je als jong mens in de lente vrolijker en opgewekter voelde dan bijvoorbeeld in de winter of in de herfst, is toch geen bewering die om een wetenschappelijk verantwoorde toelichting vraagt? Dat was gewoon zo.

Kortom: lente, nieuw leven, liefde, optimisme, vrolijkheid, het waren en zijn woorden die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het kan ook geen toeval zijn dat 5 mei 1945 in de lente viel. Het kan geen toeval zijn dat heel veel spreekwoorden aan de lente verbonden zijn. Het kan dus geen toeval zijn dat alle vogels 'een ei leggen in mei'.

Ik schreef er al eens eerder over: het voorjaar was ook de tijd van de grote schoonmaak. Een uiterst merkwaardig fenomeen dat we vandaag de dag niet meer kennen, maar in de jaren vijftig tot zeventig het voorjaarsleven onmiskenbaar beheerste. Er was geen verzet tegen mogelijk. Voor de gemiddelde huisvader gold: 'Vluchten kan niet meer'. Het hele huis moest op de kop, alle matten moesten naar buiten en geklopt worden, het behang ging van de muren, want er moest wat nieuws en fris (vergeet niet dat er in heel veel woningen nog fors wat tabak weggepapt werd) op de muur, keuken en toilet moesten tiptop gereinigd worden. Daarna zou alles ook weer fris ruiken. Dat er driftig was schoongemaakt, moest uiteraard zichtbaar zijn voor de burens en kennissen. Die grote schoonmaak bestaat niet meer. Gelukkig.

Een laatste kenmerk van de lente was de hervatting van het sportseizoen dat in het alge-

meen in de winter stillag omdat de sportvelden niet gespeeld mochten worden. Vanwege de vorst en/of noodzakelijke hersteltijd. Voor veel sporten gold de winterperiode als een lastige onderbreking die soms door zaalsport gecompenseerd werd, maar het aantal binnen-accommodaties was in de jaren vijftig tot zeventig uiterst minimaal. Ik beoefende bijvoorbeeld de korfbalsport (in drie vakken nog). Die sport kende wel microkorfbal als winter binnen variant (in twee vakken), maar dat werd toen niet gezien als een volwaardige vervanger van de korfbalsport. Pas later werd juist 'winterkorfbal' in de vorm van zaalkorfbal het meest populair. Blijft overigens over-eind dat ook vandaag de dag de lente nog steeds wordt gezien als een niet te miskennen 'terugkeer' naar het buiten sporten.

De lente was in mijn jeugd synoniem aan 'nieuw leven, terug naar buiten, genieten en bewust zijn van de natuur'. En dat is het nog steeds.

Ton van Rijswijk
avanrijswijk@kpnmail.nl

Yolanda van Rijswijk in het Zuiderpark bij de Eendenvijver

School en kindertuinen, collectie HGA

Het hart van Loosduin

Het is moeilijk voor te stellen, maar in 1922 liep de grens tussen Loosduinen en Den Haag ongeveer bij de Beeklaan en de De La Reyweg. Daar hield Den Haag dus op. Geen wonder dat een begerige blik op Loosduinen werd geworpen om aan de vraag naar woningen te kunnen voldoen. De overbevolkte wijken Transvaal en Schilderswijk vroegen om een snel besluit voor uitbreiding. Loosduinen op haar beurt stond voor grote infrastructurele investeringen waar het geld voor ontbrak en zag in samengaan met de grote rijke buurman mogelijkheden om haar plannen te realiseren.

Loosduinen kent al een paar duizend jaar bewoning. De duinen boden bescherming tegen overstromingen en in de duinvaleien kon aan landbouw worden gedaan. Geen wonder dat rond 1200 daar een groot klooster werd gebouwd met in 1234 een Abdijkerk. De omgeving nodigde ook uit tot de bouw van landhuizen met groenten- en fruittuinen en weelderige bloementuinen. De Tachtigjarige Oorlog bracht een ommekeer. Het klooster werd door de Spanjaarden en Geuzen geplunderd en gesloopt en het interieur van de kerk zwaar beschadigd. Het gebouw zelf bleef gelukkig gespaard en werd overgedragen aan de Gereformeerde Kerk. De landgoederen op hun beurt raakten langzaam in verval en werden in akker- en tuinbouwbedrijven opgesplitst. De stad Den Haag begon namelijk te groeien en daarmee steeg de vraag naar aardappelen, groenten en fruit. Rond 1800 verschoof het accent naar groententeelt, niet in het minst veroorzaakt door de introductie van platglasteelt. Deze Belgische vinding zorgde voor een sterke productiegroei en maakte meerdere oogsten per jaar mogelijk. De groei mag gerust explosief worden genoemd: het

Margaretha van Hennebergweg, vroeger Nieuwe weg te Loosduinen, met de korenmolen De Korenaer en de Abdijkerk, op de voorgrond de brug over de vaart. Foto J.G. Happel, Dienst voor de Stadsontwikkeling, collectie HGA

oppervlak aan groenteteelt nam toe van 100 ha in 1880 tot 280 ha in 1900.

De groenteveiling

De sterke toename in productiviteit hield geen gelijke tred met de financiële opbrengsten. Sommige tuinders gingen zelf naar de Haagse markt maar de meesten hadden daar geen tijd voor. Zij gaven hun producten mee aan handelaren voor verkoop of sloten vaste prijzen contracten. Veel geld bleef hangen bij de handelaren en de

tuinders zochten naar een alternatief. In 1887 was in Broek op Langedijk de eerste Nederlandse groenteveiling geopend. Het succes bleef niet onopgemerkt en in 1899 besloten 46 tuinders hun krachten te bundelen en openden een eigen Loosduinse Groenteveiling. De dekschuiten met daarop de producten voeren langzaam langs een tribune waar de handelaren zaten die de producten konden bekijken. Aan het eind werd geveild. De veiling was een doorslaand succes en in 1901 was het al de grootste

veiling van Nederland met een omzet van ruim 1 miljoen gulden.

De Westlander

De tuinderijen werden intensief gebruikt, waardoor weinig ruimte overbleef voor aanleg of verbreden van wegen. Paard en wagens en later vrachtauto's konden daardoor moeilijk bij alle tuinderijen komen. De Westlander, een nieuw type platbodem bracht uitkomst. Dit type tuindersschuit was er in diverse lengtes, al dan niet zeilend uitgevoerd. De boten konden overal komen en voeren moeiteloos het veilinggebouw in. Tot in Den Haag kon via de Loosduinse vaart zeilend de waar worden afgeleverd. Ieder schip was uitgevoerd met een kleine roef, waar plaats was voor een fornuis en een kooi met in het vooronder nog een kooi en ruimte voor de zeilen. Het werd niet alleen voor vervoer van groenten gebruikt, maar ook voor mest, bouwmaterialen en turf. De zeilversie heeft nog lang dienstgedaan omdat het schip niet geschikt was voor stoomaandrijving. Kolen en water zouden teveel ruimte in beslag nemen. De komst van de dieselmotor betekende echter

Een Westlander geladen met groenten en fruit. Foto S.J. de Waard, Wikimedia commons

Willem III straat, achterzijde van de Abdijkerk, gezien over een tuinderij. Prentbriefkaart uit 1910, collectie HGA

het einde van de zeilvariant en medio jaren veertig waren de meeste zeilboten wel uit de vaart en werd de Westlander de jaren daarna geleidelijk vervangen door vrachtwagens.

De Gemeente Loosduinen zag door de groei van de veiling de noodzaak in om betere verbindingen met Den Haag tot stand te brengen. De aanleg van een lijn van de Westlandse Stoomtram Maatschappij (WSM) parallel aan de Loosduinse Vaart bracht geen soelaas. De lijn bleek meer geschikt voor passagiersvervoer en minder voor goederenvervoer. Transport via

Oude Haagweg (Loosduinen.), volle veilingsschuiten in

inen

Kapelaan Meereboerweg, groenteveiling (Loosduinen). Foto uit 1948, Dienst voor de Stadsontwikkeling, collectie HGA

water bleef dus cruciaal en een verbinding van de Loosduinse vaart met de Laakhaven was een grote wens. Geen wonder dat Loosduinen wel oren had naar een samenvoeging met Den Haag, in ruil voor aanleg van en aansluiting op het stadsriool, aanleg van het Laakkanaal en behoud van een hulpsecretarie van het stadhuis. Het zou Loosduinen geen windeieren leggen. In 1924 reeds werd het Laakkanaal (Soestdijksekade/ Troelstrakade) gerealiseerd. Een paar jaar later gevolgd door de opening van een nieuwe, grotere Groot-handelsmarkt tussen de Hoefkade en de Fruitweg met een

eigen insteekhaven. De omzet in groenten bleef stijgen; zo passeerden in 1925 maar liefst 10 miljoen kroppen sla, 9 miljoen komkommers en 4 miljoen bloemkolen de veilingklok.

De hoge kas

De platglasteelt was een revolutie in de tuinbouw. Een nog grotere was de introductie van de hoge kas. Eerst nog een soort serres tussen stenen muren, gevolgd door de zogenaamde kopkassen waar recht op in gelopen kon worden. Deze kassen werden in eerste instantie voor druiventeelt gebruikt met op de grond sla en meloenen. De groenteteelt in die kassen kwam in een stroomversnelling toen bleek dat de petroleumkachels,

bedoeld om de vorst en ergste kou weg te nemen, voor een snellere groei en opbrengst van 10% zorgden. Op grote schaal werden nu deze kachels met ventilatoren in de kassen

velen uitkomst en maakte uitbreiding van het woningbestand mogelijk met een versnelling na de Tweede Wereldoorlog. Loosduinen verloor zodoende steeds meer terrein als producent van

“De Gemeente Loosduinen zag door de groei van de veiling de noodzaak in om betere verbindingen met Den Haag tot stand te brengen.”

geplaatst. Deze veranderingen verliepen allemaal in relatief korte tijd en vereisten grote investeringen. Niet alle tuinders hadden daar de financiële middelen voor en verloren de concurrentie. De een na de ander verkocht zijn bedrijf. Een actief opkoopprogramma van de gemeente Den Haag bood voor

groenten, waardoor de veiling in 1970 gedwongen werd te sluiten.

Abdijkerk

Loosduinen is indertijd gesticht rondom de Abdijkerk en het klooster. Het heeft de afgelopen 800 jaar een beeldenstorm gekend, een tuinbouwrevolutie

meegemaakt om te eindigen in een grote woonwijk waar het fijn wonen en verblijven is. Met in haar midden nog steeds de trots van Loosduinen, de Abdijkerk. Deze kerk is inmiddels een Rijksmonument en langzaam begint het in Den Haag door te dringen dat met de samenvoeging met Loosduinen zij een monument in huis heeft gekregen dat zelfs ouder is dan de Ridderzaal. Zeker nu na de laatste restauratie de kerk in volle luister is te zien, zijn de overeenkomsten met de Ridderzaal overduidelijk. Loosduinen is al 100 jaar geen zelfstandige gemeente meer, maar zij heeft haar hart weten te behouden.

Ton van der Pijl
Tonvanderpijl212@gmail.com

de vaart voor het 3e veilinggebouw. Prentbriefkaart uit 1907, collectie HGA

Oude Haagweg, veilingschuit aan de kade met mannen en opgestapelde tonnen op de kant bij de groenteveiling 'De Loosduinsche Groentenveiling'. Prentbriefkaart uit 1910, collectie HGA

Ik zat in een Haags café, met een boek

Omdat deze uitgave van De Haagse Tijden onder andere in het teken van de lente staat, ben ik op zoek gegaan naar een gedicht dat betrekking heeft op dit seizoen. Het gedicht dat hieronder staat, trok mijn aandacht.

Aprilmorgen

Nu zwelt der morgen melken sfeer
aan 't mat verschiet;
als appelbloesem glans het meer
in 't zilvren riet.
Het dal droomt in een sneeuwen web,
bruidswit getooid,
waardoor de specht met vuren sneb
robijnen strooit.
Fonkelend rijst het zonnewiel
de luchten gloren...
Nachtblauwe vogel van mijn ziel
geef u verloren:
verdrink in lente's diep azuur
sterf aan dit zielsverrukkend uur
en word herboren!

Dit gedicht is in 1935 in het tijdschrift De Stem verschenen. Na een moeilijke periode in het leven van de schrijfster ervan ging het weer een stuk beter met haar en dat gold ook voor haar man (de nachtblauwe vogel van mijn ziel). Ze waren allebei als het ware herboren. Het zou best kunnen dat ze zichzelf met de specht die robijnen strooit vereenzelvigt en die robijnen zouden dan haar gedichten zijn. Zowel de natuur als die aprildag zijn ook herboren. Vol bloesems en een opkomende zon. Het zonnewiel of zonnerad staat in de Noorse mythologie voor de vruchtbaarheid en ook dat past bij het voorjaar. Het gedicht is geschreven door Truus Gerhardt. De naam van deze dichteres kwam me vaag bekend voor, maar meer ook niet. Ida Gerhardt ken ik natuurlijk wel. Ze wordt terecht een van de belangrijkste dichters van de vorige eeuw genoemd. Zouden die twee familie van elkaar zijn? Na enig zoeken kwam ik het boek *De sluier weggevallen TRUUS GERHARDT Biografie en Verzamelde gedichten*

Geboortehuis van Ida Gerhardt. Foto: collectie KB

Een foto van Truus en Ida uit 1909. Foto: collectie KB

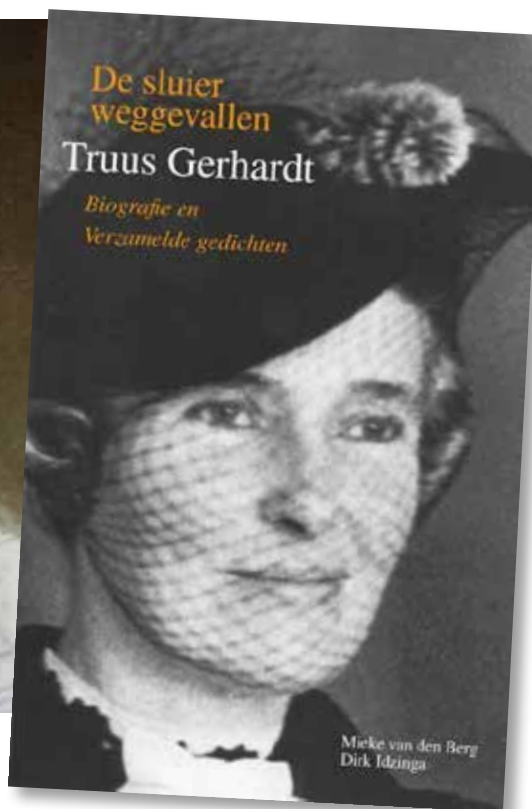
Het tuinhuisje bij de Monsterscheweg waar Truus gedichten schreef

op het spoor. Dit boek is geschreven door een tweetal dorpsgenoten van mij, Mieke van den Berg en Dirk Idzinga en laat ik die nu allebei kennen. Eén ding werd meteen duidelijk, Truus en Ida waren zussen. Geertruida Gerhardt is op 22 augustus 1899 in Amsterdam geboren. Haar vader Dirk Reinier Gerhardt was op dat moment opzichter bij de bouw van het Oosterdok in Amsterdam en haar moeder heette Grietje Blankenvoort. Vijf jaar later woonde Dirk met zijn gezin in Gorinchem waar hij directeur van een Ambachtsschool was geworden. In 1905 is hun tweede dochter Ida Gardina Margaretha geboren. In 1908 verhuisde het gezin naar Schiedam, waar Dirk directeur van de eerste Schiedamse Ambachtsschool was geworden. In 1912 ging Truus, zoals ze genoemd werd, naar het Stedelijk Gymnasium in Schiedam. Twee jaar later verhuisde het gezin naar Rotterdam, waar haar vader directeur van de Rotterdamse Ambachtsschool werd en in de maand september van dat jaar ging Truus naar de derde klas van het Erasmiaans Gymnasium in Rotterdam. Hier kreeg ze onder meer les van de dichter J.H. Leopold. Een klas hoger zat Sidney James van den Bergh, die later onder meer bekend zou worden als de topman van Unilever. Truus en Sidney raakten met elkaar bevriend, met als gevolg dat ze enkele jaren later getrouwd zijn. Truus slaagde in 1918 voor haar eindexamen gymnasium en datzelfde jaar kreeg ze er een zusje bij, Mia Irene. Eind 1920 zijn Truus en Sidney getrouwd en ze gingen in Rotterdam wonen. Ze

kregen twee zonen, Jan en Peter Lodewijk. In verband met het werk van Sidney verhuisde het gezin naar Berlijn en enige tijd later gingen ze op zoek naar een huis in Nederland niet te ver van de grens met Duitsland. Zo kwamen ze in Nijmegen terecht, waar ze een villa van het echtpaar Leo en Mieke Niehorster konden huren. Leo was kunstenaar en filosoof. Het huwelijk van Truus en Sidney werd in 1928 ontbonden omdat de twee echtparen tot een partnerruil hadden besloten. Dit betekende dat Truus en Leo samen met hun drie kinderen - Leo had een zoon die ook Leo heette - ergens anders gingen wonen

“Het huwelijk van Truus en Sidney werd in 1928 ontbonden omdat de twee echtparen tot een partnerruil hadden besloten”

en zo kwamen ze in Loosduinen terecht, op het adres Monsterscheweg 10a. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog bezocht ze met enige regelmaat café 't Wachtje op het Malieveld waar ze schrijvers als Jany Roland Holst, Simon Carmiggelt en Martinus Nijhoff ontmoette. Op 15 mei 1943 kregen de bewoners van de omgeving van de villa waar Truus

Dit boek is in 2010 verschenen

woonde het bevel om te gaan evacueren. Dit gold voor een groot deel van onze stad in verband met het graven van de tankgracht en het bouwen van de Atlantikwall. Daar kwam bij dat haar huis zwaar beschadigd was door een granaatslag. Waar Truus en de kinderen toen zijn gaan wonen, is niet bekend. De relatie met haar man Leo stond op een laag pitje. In 1946 zijn ze dan ook officieel gescheiden. Begin 1946 woont ze op het adres Laan van Meerdervoort 222 en vanaf 1952 in de

Reinkenstraat op nummer 14a. Op 13 februari 1960 is Truus in Den Haag overleden.

Waarom heeft deze bijdrage de titel *Ik zat in een Haags café, met een boek*? Omdat Truus in 1945 een gedicht geschreven heeft dat ik u niet wil onthouden. Wie zoiets kan schrijven, verdient zeker een plaatsje in deze krant!

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

*Ik zat in een Haags café, met een boek,
ik was in dat boek naar de Schoonheid op zoek,
die was me al maanden ontweken.
Toen zag 'k daar opeens, en 'k ontroerde ervan,
een lelijke vrouw en een lelijke man
en hoe die twee naar elkaar keken.
Zij had iets belachelijks, ze leek op een hond,
en hij had een wrat met een haar op zijn mond,
maar dat leek bij die twee zo te horen!
Ze zagen geen mens, want ze hadden elkaar,
hun koffie werd koud, maar zij zaten daar maar,
totaal in elkander verloren.
En ik dacht: je zoekt het in kunst en poëzie,
en muziek en religie en filosofie,
je zoekt tot de uiterste grenzen;
maar je loopt van al 't zoeken vaak 't mooiste voorbij,
want daar heb je de Schoonheid, zomaar, vlàkbij,
in 't geluk van twee lelijke mensen!*

Vroem, Vroom...

In elke editie van De Haagse Tijden stapt autojournalist John Vroom weer even in een auto die vroeger door Den Haag reed.

Volkswagen Karmann Ghia

Als ik een Volkswagen Karmann Ghia zie, moet ik altijd even denken aan mijn tante Jet die op de Kranenburgerweg woonde en een kamer verhuurde aan haar neefje Hans, die weer de zoon was van de toen bekende Karel Lotsie, met wie haar zuster Célestine getrouwd was. En waarom vertel ik dit? Omdat die Hans in een Volkswagen Karmann Ghia reed. In die tijd, ik zal een jaar of veertien zijn geweest, had ik al iets met elegante Coupé's.

Uiteraard was deze Volkswagen getekend door Italianen van het huis Ghia. En voor de degelijkheid werd hij gebouwd door carrossier Karmann op basis van de Volkswagen Kever. De lijnen waren vloeiend, beetje bollijg, maar superelegant. Hoewel hij eruitzag als een sportwagen, was hij dat allesbehalve. Onder de achterklep zat een gewone Kever 1200 cc boxermotortje met 30

pk, maar presteerde minder, want deze Coupé woog 100 kilo meer. Het interieur had ook niets sportiefs, want alles wat je zag waren de reguliere Kever-klokken, -knoppen en -hendels. Op zich was daar helemaal niets mis mee, maar het gaf je niet dat extra stukje sportieve beleving. Voordeel was wel weer de Duitse degelijkheid die bij zijn Britse en Italiaanse collega's nog wel

eens ontbrak in die tijd. Ik zei het al, er zat een gewoon Kever luchtgekoeld motortje in met een topsnelheid van 115 kilometer, waarbij hij het lekkerst reed rond de tachtig kilometer. Bij de introductie van dit model in 1955 had hij nog kleine achterlichtjes, waardoor hij de bijnaam 'lowlight' kreeg. Bij de eerste facelift in 1959 werden deze vervangen door grotere exemplaren. Ondanks het hoge Kever-gehalte zag het interieur er goed verzorgd uit. De stoelen zaten prettig en er was voldoende ruimte voor de langere inzittenden. De pedalen waren van die typisch opstaande Kever-soort. Achterin was een klein bankje waar je eigenlijk niet op kon zitten. Geschikt voor wat bagage en dat was wel zo handig, want

voarin onder de 'motorkap' was evenmin enige ruimte. In die tijd kocht je nog geen kratjes bier, dus was het nog geen probleem, maar dat terzijde. In 1955 kostte deze Volkswagen 8.975 gulden. In 1957 kwam er ook een Cabrio-versie op de markt. In 1969 kreeg hij een facelift, waardoor hij een vlotter uiterlijk kreeg door wat details, zoals een slankere bumper, wat zogenaamde inlaatsleuven aan de motorkap

en aan de voorzijde rechthoekige knipperlichten en grotere achterlichten. De motor werd een 1600 cc met 50 pk en een topsnelheid van 135 kilometer. Hij kostte in 1973 12.289 gulden en de Cabrio was zo'n 1500 gulden duurder. In 1973, na een kleine twintig jaar, viel het doek voor dit model.

John Vroom
johnvroom@planet.nl

HAAGSE KWESTIES

Idee voor een Haagse kwestie?

Mail naar Milja de Zwart: info@dehaagsetijden.nl

Op naar het Adri Duivesteijnplein!

Het Atrium in het Haagse IJspaleis is groot. Wit. En licht. Maar zondagmiddag 26 maart 2023 was het er vol. Honderden mensen waren bijeen om afscheid te nemen en het leven te vieren van Adri Duivesteijn, de Hagenees uit de Schilderswijk, de actievoerder die wethouder werd en de saaie ambtenarenstad in de jaren tachtig wakker schudde en een hart gaf.

Het is maar goed dat het Haagse stadhuis niet écht van ijs is, want de sfeer was zo gloedvol dat het zeker gesmolten zou zijn. Familieleden, vrienden, partijgenoten, bekende en onbekende Hagenaars, Hagenezen, Nederlanders schilderden in hun bijdragen een caleidoscopisch beeld van de veelzijdige ereburger van Den Haag.

Ikzelf dacht terug aan het moment dat ik Adri leerde kennen. Dat moet begin jaren tachtig zijn geweest, toen ik voor de Haagse regiodirectie van Trouw ging werken en hij wethouder was. Maar pas toen hij Kamerlid werd in de jaren negentig en ik op de politieke redactie van de Volkskrant werkte, leerde ik hem beter kennen en raakten we bevriend.

Adrium

Daarom schreef ik die zondagmiddag, zoals een oud-journalist betaamt, mijn notitieblokje vol in het Haagse 'Adrium'. (Zoals het op voorstel van burgemeester Jan van Zanen voor één dag was gaan heten. Eén dag? Waarom niet voorgoed? "Dat moet toch een hamerstuk zijn, burgemeester", aldus Sjaak Bral.) Maar ondanks mijn volle notitieboekje wil ik nu geen verslag schrijven.

Die zijn al gepubliceerd, onder de mooiste koppen waarin hij eretitels kreeg als dwarsdenker, reus, visionair, luis in de pels.

Ik besluit de schijnwerper te richten op de actie die Adri twee jaar geleden begon en die nog niet is beslecht. Tegen de inrichting van het plein voor Amare als 'dorpssplein'. "Waar passanten, zittend op de betonnen randen van langgerekte

bloembakken aan weerszijden van een minimalistische vijver even kunnen bijkomen van de hectische dynamiek van de stad", zoals hij op zijn website schreef. Hij vermoedde er zelfs kwade opzet achter. "Grootschalige culturele activiteiten worden met deze inrichting nadrukkelijk fysiek onmogelijk gemaakt. Wat een gemiste kans! Den Haag mag dan wel geen stadsrechten hebben, maar dat hoeft nog niet te betekenen dat er in het hart van de stad een dorpssplein moet komen."

Denk groot

Hij riep hij het stadsbestuur op om in plaats daarvan groot te denken. "Den Haag, spiegel je aan het Centre Pompidou in Parijs, of Piazza del Campo in Siena, de Grote Markt in Brussel, het Plein van de Oude Stad in Praag of Leicester Square in Londen. Laat toch het Spuiplein een uitnodiging zijn aan de stad om hier met elkaar actief te zijn."

Ondertussen ligt het plein er nog net zo rommelig bij als twee jaar geleden. Kapotte maar nog

steeds bij regen verraderlijk gladde Belgische hardstenen rondom het stadhuis. Aangevuld met betontegels voor Amare. Ik bespeur nog niets van de 'betoverende avondbeleving op rustige én drukke avonden', die de gemeente ons begin 2023 had beloofd.

Maar laat ik dit van de zonnige kant bekijken. Dat er nog niets is gebeurd, betekent ook dat er nog niets onherstelbaar is verbouwd. Dat we alsnog naar de oproep van Adri kunnen luisteren. En laat die nu zondagmiddag tijdens het afscheid ook door toedoen van spreekstalmeester Ron Fresen en Sjaak Bral vleugels hebben gekregen. "Het Spuiplein dreigt gereduceerd te worden tot hangplek", vond Sjaak Bral. "Het zou fantastisch zijn als het Spuiplein wordt wat Adri voor ogen had." En dan ook zijn naam zou krijgen: het Adri Duivesteijnplein. "Al was het maar omdat het zo lekker bekt."

Korte tijd later gingen de handtekeningenlijsten rond. Die van mij staat erop!

Eropuit!

Organiseert u een leuke activiteit waar onze lezers blij van worden? Mail uw activiteiten of tips naar info@dehaagsetijden.nl of bel: 070 - 360 76 76

Munten, postzegels, bankbiljetten en ansichtkaarten

Ergens slingeren nog de postzegelalbums van opa op zolder. Waar zijn de munten van pa eigenlijk gebleven? En zijn die ansichtkaarten bestemd voor het oud papier? U bent niet de enige met vragen over een verzameling munten, postzegels, papiergeld, ansichtkaarten of penningen. Daarom houdt de Munten- en Postzegel Organisatie (MPO) elke woensdag een open inloopdag. Wie zijn of haar verzameling deskundig en gratis wil laten beoordelen, kan tussen 10.00 en 16.00 uur terecht bij de MPO, Energieweg 7, IJsselstein, nabij Utrecht. Aansluitend is er desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Informatie: 030-6063944 of kijk op www.mpo.nl.

Goud, zilver, kunst, curiosa en militaria

In de la ligt nog die gouden ketting van oma. Ergens ligt nog een potje met oude sieraden. Dat oude beeldje of die zilveren miniatuurtjes in de kast, zijn die nog wat waard? En hebben die oude onderscheidingen en militaire spulletjes nog waarde? Allemaal vragen met betrekking tot goud, zilver, kunst en curiosa of militaria. Bezoek eens onze open inloopdag, elke donderdag van 10.00 tot 16.00 uur. U bent dan welkom bij MPO/Heritage op de Energieweg 7 te IJsselstein, vlakbij Utrecht, voor een gratis en vrijblijvende taxatie. Aansluitend krijgt u desgewenst advies met betrekking tot verkoop of verzekering. Voor meer informatie: 030-6063944.

Heropening HOVM

Na een korte verbouwing opende het Haags Openbaar Vervoer Museum (HOVM) op zondag 2 april weer zijn deuren. Om de heropening van het museum extra luister bij te zetten, reden er deze zondag twee bijzondere historische trams uit de jaren dertig en vijftig! De verbouwing van drie maanden is een direct gevolg van de integratie van het HOVM en de werkgroep Scheveningen van de Tramweg-Stichting. Om de extra historische trams in het HOVM onder te brengen en een nieuwe restauratie- en onderhoudswerkplaats in te richten, zijn de sporen opgeknapt en is een betonnen vloer aangelegd. Vanaf 8 april gaat ook de Tourist Tram weer rijden. Deze tram rijdt speciaal voor toeristen elk half uur via een aantrekkelijke route tussen het centrum van Den Haag en Scheveningen.

Meer info via www.hovm.nl

Uw overwaarde gebruiken als aanvulling op uw inkomen?

Wilt u profiteren van de overwaarde van uw woning, maar niet verhuizen? Dat kan. Verzilver de overwaarde van uw huis zonder te verkopen.

- Vul uw AOW en pensioen aan met een eenmalig of maandelijks bedrag
- Vrij te besteden: bijvoorbeeld voor uzelf, uw kinderen of kleinkinderen
- Veilig, verantwoord en vaak al mogelijk vanaf 60 jaar

Voorbeeld

Een echtpaar van 73 en 76 jaar hebben een woning die € 450.000 waard is. De hypotheek is slechts € 160.000 en de overwaarde bedraagt € 290.000. Zij verzilveren een deel van hun overwaarde en kunnen kiezen tussen een eenmalige opname van € 55.000 of 10 jaar lang een maandelijks uitkering van € 500.

Vrijblijvende berekening? Bel 070-392 51 35 of kijk op zilverleven.nl

Zilverleven
Overwaardeadvies voor senioren

Kunstroute in het Statenkwartier

Een heerlijke wandel- of fietsroute in het prachtige Statenkwartier, waarbij u door de kunstenaars van uw keuze hartelijk ontvangen zal worden. U herkent de huizen aan het KS-bord naast de voordeur. Op onze website kunt u de verschillende kunstvormen alvast voorproeven. Daar vindt u ook de link naar een ieders persoonlijke website. Voor de 8^e keer wordt deze succesvolle kunstroute georganiseerd. Laat u verrassen door oud en nieuw werk van schilders, tekenaars, fotografen, beeldhouwers, sieradenmakers en keramisten. De kunstenaars in het Statenkwartier kijken uit naar uw komst.

Wanneer & waar: 15/16 april - 12.00-17.00 uur, bij de kunstenaars thuis, Statenkwartier, Den Haag
Meer info: www.kunstenaarsinhetstatenkwartier.nl

Hofstads JeugdOrkest viert 100-jarig jubileum

Het Hofstads JeugdOrkest viert dit jaar een bijzondere mijlpaal: het oudste jeugd-orkest ter wereld wordt 100 jaar! Het Hofstads JeugdOrkest heeft vandaag de dag vijf verschillende orkesten, een ensemble en honderden actieve leden tussen de 7 en 22 jaar is daarmee springlevend. Het orkest levert voor veel kinderen een actieve bijdrage aan hun muzikale opleiding en het plezier van samen spelen. Vele prominente oud-leden werken mee aan het jubileumweekend, waaronder Johan de Meij, Marijn Mijnders, Laurens Woudenberg, Roland Kieft, Jules van Hessen en vele anderen. Op 14 en 15 april vindt het feestelijke verjaardagsweekend plaats, met als hoogtepunt een speciaal Jubileumconcert in theater Diligentia in Den Haag op vrijdag 14 april. Exact honderd jaar geleden werd in ditzelfde theater het eerste concert gegeven, onder leiding van oprichtster Tilly Talboom-Smits.

Wanneer & waar: vr 14 apr (Diligentia) & za 15 apr (Amare)
Meer info via hofstadsjeugdorkest.nl

Expositie De Groene Camera

Vanaf 15 april vertoont het Haagse Museon-Omniversum de expositie *De Groene Camera* 2023 met zeventig bekroonde natuurfoto's, verdeeld over tien thema's. De winnende foto's zijn door de jury gekozen uit maar liefst vijfduizend inzendingen. De Groene Camera is een prestigieuze prijs voor natuurfotografen uit Nederland en België. Natuurfotografie speelt een belangrijke rol in het versterken van het besef dat onze natuur mooi en bijzonder is, waarmee we met respect moeten omgaan. Deze gedachte was de motivatie van de initiatiefnemers Jan Vermeer en Daan Schoonhoven bij het in het leven roepen van De Groene Camera. Deze natuurfotografieprijs onderscheidt zich door uitsluitend foto's te accepteren die in Nederland of België zijn gemaakt. Schoonhoven: "Het is een bewuste keuze alleen foto's uit de Lage Landen te accepteren. Hiermee brengen we onze natuur voor het voetlicht en laten de diversiteit en schoonheid ervan zien." Naast alle winnaars hangen op de expositie ook de foto's van de eervolle vermeldingen in de onderdelen Natuurfoto van het Jaar en Natuurtalent van het Jaar.

Meer info via museon-omniversum.nl

Juffrouw Else in Theater Branoul

Toen Arthur Schnitzler zijn *Fräulein Else* publiceerde in 1924 was er een nieuw literair genre geboren. De monologue intérieur bestond natuurlijk wel al in de literatuur, maar op deze manier had men het nog nooit gezien en gelezen. *Juffrouw Else* werd een enorme hit en geldt nog steeds als een hoogtepunt uit het oeuvre van Schnitzler en de Duitstalige literatuur van het interbellum. Bijna 100 jaar later bewerkt Manon Bartels de novelle voor het toneel. Schnitzler zelf zag het potentieel voor het theater al. Hij vroeg twee jaar naar de verschijning van het boek een actrice om het geheel voor te dragen. Vanaf 3 mei kunt u dit mees-terwerk zien in Branoul, maar op een net iets bijzondere manier. Else wordt gespeeld door maar liefst drie actrices. En de man die zijn indecent proposal maakt om de jonge Else 15 minuten naakt te mogen bekijken wordt gespeeld door Bob Schwarze.

Wanneer & waar: vanaf 3 mei, Theater Branoul, Maliestraat 12
Meer info via branoul.nl

Marcello en Els (W)eten Wat Lekker Is

De beroemde krabkoekjes van Hendriks Fish & Drinks

Eindelijk lente!
Het was 1 maart toen we - samen met onze kleindochter Shera - uit eten gingen bij Hendriks Fish & Drinks. Op 1 maart begint de z.g. meteorologische lente, de biologische of astronomische lente begint bij ons rond 20 maart, als dag en nacht even lang zijn. We dachten eerlijk gezegd dat het begin op 1 maart iets van de laatste tijd was, iets moderns zeg maar. Dit is echter al zo sinds 1780. Indertijd besloten door de Societas Meteorologica Palatina. Google het maar eens... Maar dit terzijde. We hebben prima gegeten die avond, een uitstekende maaltijd. En dat gewoon bij ons om de hoek! We zeiden het al eerder, ons buurtje is een van de culinaire hotspots van den Haag aan het worden. Dus ons advies is, op naar Hendriks!

Recept Krabkoekjes van Hendriks

Ingrediënten:

- 400 g krabvlees
- 70 ml mayonaise
- 1 el dijonmosterd
- 1 ei
- 1 tl gerookte paprikapoeder
- nootmuskaat
- sap van 1 citroen
- 1 tl worchestersaus
- 60 g panko of paneermeel
- handvol verse bladpeterselie, fijngehakt
- 8 sprietjes verse bieslook, fijngehakt
- 1 citroen, in partjes
- peper en zout
- 8 el mayonaise
- rasp en sap van 1 citroen

Bereiding

- Laat krabvlees uit de diepvries of uit blik goed uitlekken. Dep droog met keukenpapier.
- Meng voor de krabkoekjes in een kom de mayonaise, mosterd en het ei met een garde. Voeg het paprikapoeder, de nootmuskaat, het citroensap en de worchestersaus toe en meng met een lepel. Voeg de krab toe en kneed dit tot een

- geheel zonder dat je het fijn maakt. Voeg de panko, peterselie, het bieslook, zout en peper naar smaak toe en meng nog een keer. Als de koekjes nog iets te nat aanvoelen, meng je er nog wat extra panko doorheen. Dek de kom af met plasticfolie en zet 2 uur in de koelkast.
- Maak de citroenmayonaise door de mayonaise te mengen met het sap en de rasp van de citroen. Breng op smaak met zout en peper.
 - Verhit een laagje arachideolie in een koekenpan en bak de koekjes in 4-5 minuten aan beide kanten goudbruin op middelhoog vuur.

Serveer de krabkoekjes met de citroenmayonaise en de partjes citroen. Strooi er eventueel nog wat citroenrasp over.

Op een rijtje

Hendriks Fish & Drinks	
Prins Hendrikstraat 55a, Den Haag	
www.hendriksfish.nl	
info@hendriksfish.nl	
070 2211 752	
Voor	vanaf € 15
Hoofd	vanaf € 21
Dessert	vanaf € 9
Kindermenu	€ 8,50

Het pedagogisch klimaat was uitstekend

In de loop der eeuwen is Den Haag veranderd van een boerennederzetting in een gemeente met meer dan 550.000 inwoners. Dit had onder andere tot gevolg dat er uitbreiding van het grondgebied nodig was. Zo lag het Huis ten Bosch tot 1907 nog op Wassenaars grondgebied. Op 1 juli 1923 werd het dorp Loosduinen geannexeerd.

Leyenburg
Waar op dit moment de Loosduinsekade en de Volendamlaan bij elkaar komen, lag in de vijftiende eeuw een boerenhoeve met de naam Houckwooningh. Deze hoeve stond op een van de uiterste hoeken van de Oost-Escampolder, vandaar de naam. In de zeventiende eeuw is hier een buitenplaats ontstaan met de naam Leyenburch. Zo blijkt uit een akte die in 1737 werd opgesteld dat er sprake was van een herenhuis, een tuinmanswoning met stal, een koetshuis, een bos en een tweede huis met warmoesland. Dit laatste wil zeggen dat

er groenten en fruit geteeld werden. Van 1883 tot 1910 woonde hier de voorlaatste burgemeester van Loosduinen, mr. H.A. van der Velde. In 1925 werd een deel van het terrein aan de gemeente Den Haag verkocht.

De gemeentelijke Openluchtschool Leyenburg
In 1905 besloten enkele gefortuneerde inwoners van onze stad dat er iets gedaan moest worden aan wat men 'de Haagse bleekneusjes' is gaan noemen. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de Eerste Nederlandse Buitenschool die van 1913 tot 2002 in

Deze foto is in april 1941 genomen. Op de achtergrond rechts een gedeelte van Huize Leyenburg.

de Doorniksestraat chronisch zieke kinderen als leerlingen had. Omdat zo rond 1925 het aantal leerlingen dat gebruik zou moeten kunnen maken van de speciale voorzieningen die deze Buitenschool kon bieden te groot werd, ging men op zoek naar een tweede locatie en die werd al snel gevonden. In 1929 werd de gemeentelijke Openluchtschool Leyenburg bij de Leyweg geopend. Zowel een Buitenschool als een Openluchtschool waren bedoeld voor chronisch zieke kinderen. Het gaat dus om hetzelfde schooltype. De verklaring zou zijn dat de Buitenschool meestal buiten de bebouwde kom gebouwd werd en de Openluchtschool erbin-

nen. Uit een raadsbesluit van 30 november 1928 blijkt dat Huize Leyenburg omgebouwd was tot een school. Er waren vier klaslokalen, een eetzaal en een keuken, een dokters- en onderwijzerskamer en een spreekkamer. Vier jaar later werden er lighallen aan toegevoegd waar de kinderen tussen de middag konden rusten of slapen. Op Facebook schreef een oud-leerling dat er een uitstekend pedagogisch klimaat op deze school heerste en wat wil je nog meer? Deze locatie is tot 1979 gebruikt en vervolgens is de Openluchtschool verplaatst. Op 14 juni 1979 werd bij het Paddepad de Openluchtschool De Vrije Hoek geopend en deze

school heeft tot 1983 als Openluchtschool gefunctioneerd.

Het wonder van Loosduinen
Zo rond 1200 heeft graaf Floris III een boerderij laten bouwen en op deze plek is het dorp Loosduinen ontstaan. Na 1276 werd Loosduinen een bedevaartsoord omdat hier het 'wonder van Loosduinen' plaatsvond, dat wil zeggen, dat er beweerd werd dat gravin Margaretha van Henneberg maar liefst 364 kinderen gebaard zou hebben. Een vergelijkbaar Haags wonder is mij overigens niet bekend.

Carl Doeke Eisma
carleisma@planet.nl

Een tekening van Leyenburg uit 1877

Puzzelpagina

Puzzel & Win!

Mocht u de oplossingen weten van deze puzzels, dan maakt u kans op deze leuke prijs van de Fifties Store!

U kunt de oplossingen tot donderdag 13 april 2023 mailen naar puzzel@dehaagsetijden.nl

Wij feliciteren de winnaar van de vorige editie met een mooie prijs, aangeboden door de Fifties Store. De leuke klok van Recycled Vinyl Records gaat naar: *Joop de Vreede te Pijnacker*
Let op! U dient de prijs zelf op te halen bij de Fifties Store.

Oplossingen vorige editie:
Kruiswoordpuzzel: Krokussen
Sudoku: 4

1 ZWEEDSE PUZZEL

grote vloot		bewijs-stuk		zeewier		verbod		kaarten-boek	
insect		eiken-schors				Euro-peaan		jacht-expeditie	
		9				riv. in Spanje			
voorzetsel				cijfer					
livrei-knecht				plan					
1				rustbank				2	
				bang					
pl. in Zuid-Holland		ransel		vallei				spil	
				reeks				gehoor-zaal	
									10
naald-boom		ongevuld				nacht-vogel		6	
		bonus				dringend			
4				goed-bloed				inheem-se slang	
gebouw in A'dam				inert					
gretig				recht vaar-water					
						7		ont-kenning	
								5	woon-schip
kranten-huisje		ooster-lengte		aanteken-boek					
				science fiction					
		3				naar beneden		8	
telwoord						krachtig			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Win 10 onderzetters gemaakt van echte vinylplaten
Deze onderzetters zijn gemaakt van authentieke LP's waardoor er minder afval is voor het milieu. t.w.v. € 14,99. Wij geven maar liefst drie van deze sets weg!

Verkrijgbaar bij de Fifties Store, www.fiftiesstore.nl.
Namensestraat 73 - 2587 VX Den Haag - 070 3585810

2 WOORDZOEKER

A	D	R	E	S	G	B	G	G	R	W	A
S	I	G	A	A	R	U	A	E	R	U	B
I	E	C	M	M	E	P	M	L	M	R	S
A	R	M	O	E	E	A	V	D	L	G	E
A	E	A	O	N	K	R	U	I	D	E	N
L	N	A	N	T	D	E	L	G	L	N	T
V	W	N	E	R	K	O	E	H	R	L	S
E	I	E	D	E	O	W	R	E	E	A	A
N	N	G	E	K	P	T	I	I	Z	M	D
E	K	N	R	K	J	K	N	D	U	P	U
H	E	A	T	E	E	U	G	I	E	J	J
S	L	A	V	N	A	A	N	O	R	E	V

Aangenaam	Dierenwinkel	Lampje	Treden
Aanval	Eetkamer	Lering	Verona
Absent	Gammel	Onkruid	Villa
Adres	Gapen	Reiken	Vlaai
Ballet	Geldigheid	Reuze	Woede
Bureau	Judas	Samentrekken	Wurgen
Condor	Kopje	Sigaar	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

STICHTING ZORG KRINGLOOP

Uw spulletjes komen goed terecht!

- Alle soorten ontruimingen
- Goede prijs
- Bezemschoon opleveren
- Gratis offerte
- Alleen tevreden klanten

06 48204060 • www.stichtingzorgkringloop.nl

Nu tijdelijk een heerlijk cadeau bij een abonnement op De Haagse Tijden!

Neem een abonnement op De Haagse Tijden en haal een heerlijke Haagsche Kakker op bij Bakkerij Hessing.

OPEN AVONDEN

MAANDAG 22 TOT EN MET DONDERDAG 25 MEI

GRATIS TOEGANG

KOM SFEER PROEVEN BIJ VOLKSUNIVERSITEIT DEN HAAG

We zetten de deuren van onze lessen voor je open! Maak kennis met de cursussen en docenten, ontmoet nieuwe mensen tijdens onze open avonden in mei.

- Leer (nog beter) een andere taal spreken
- Geniet van culturele lezingen
- Maak tijd voor bezinning
- Of heb plezier bij een creatieve cursus

Je kunt al je vragen stellen aan ons team onder het genot van een hapje en een drankje.

ALLE INFO EN AANMELDEN VIA WWW.VOLKSUNIVERSITEITDENHAAG.NL/KENNISMAKEN

